

SCHAKTNINGSÖVERVAKNING I

OLOFSGATAN OCH Kv. KLIPPAN

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom Sigtuna stadslager (L2015:2168/RAÄ Sigtuna 195:1), Olofsgatan samt fastigheterna Klippan 7 och 21, Sigtuna kommun, Stockholms län

TOVE BJÖRK

Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3295

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: S:t Olofs kyrkoruin. Fasaden sett från väster.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2019

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

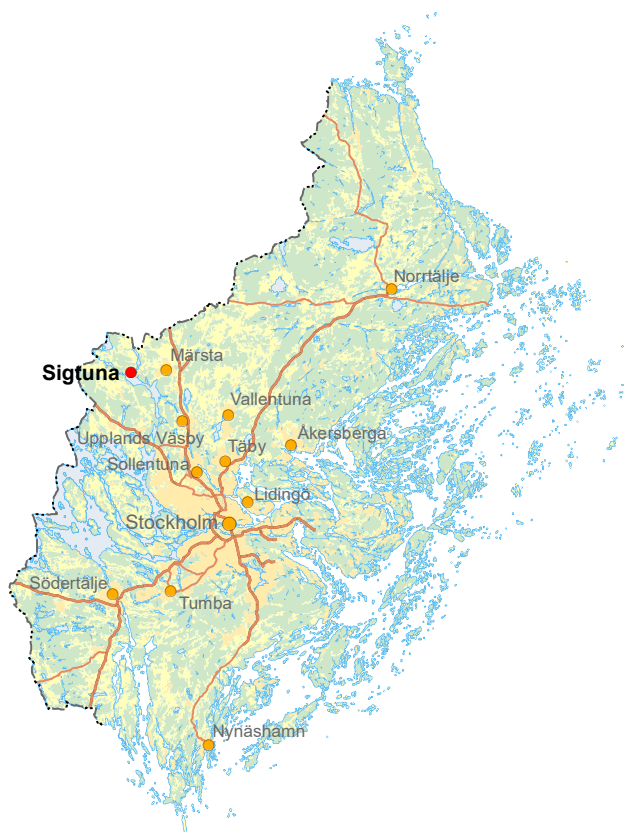
SCHAKTNINGSÖVERVAKNING I

OLOFSGATAN OCH Kv. KLIPPAN

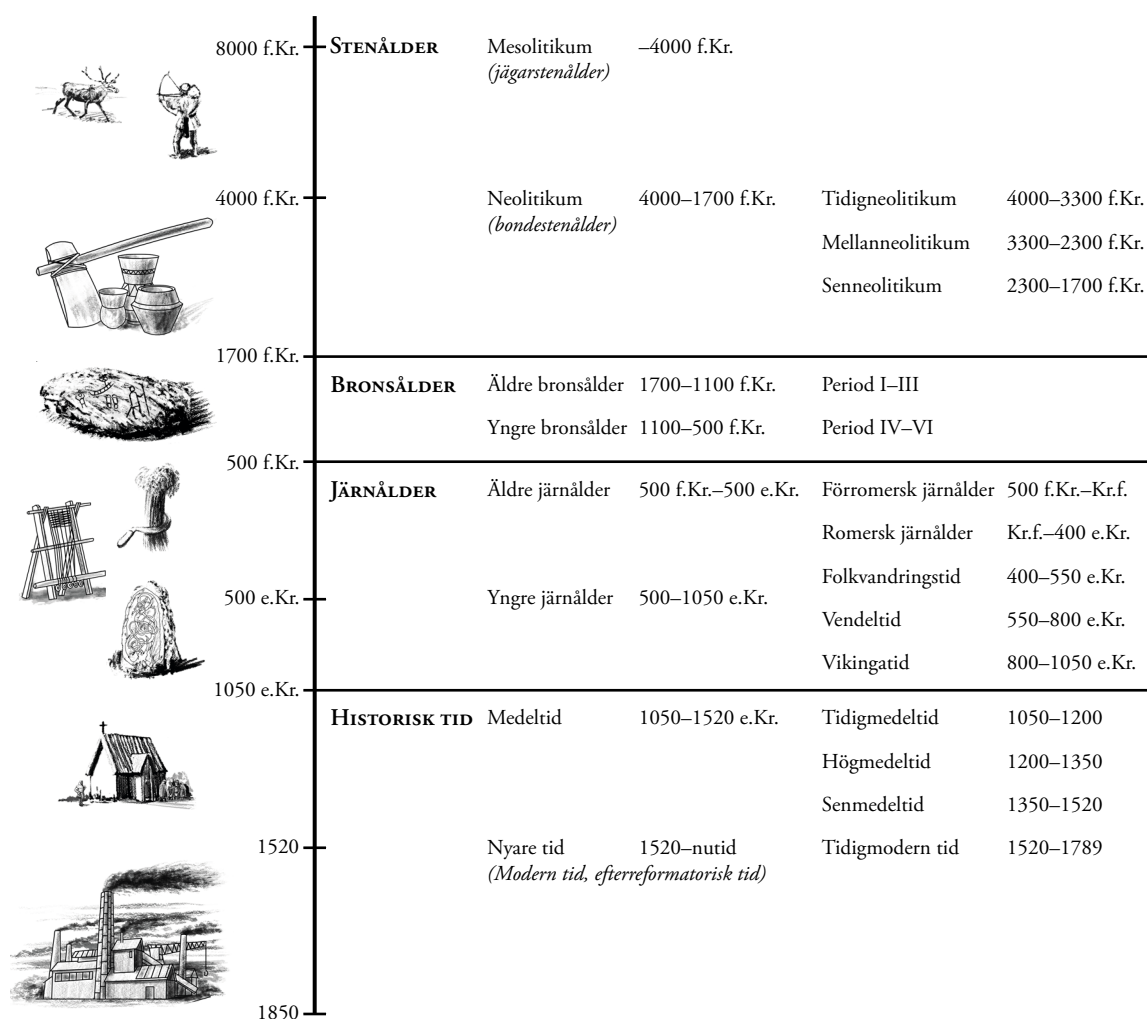
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom Sigtuna stadslager (L2015:2168/RAÄ Sigtuna 195:1), Olofsgatan samt fastigheterna Klippan 7 och 21, Sigtuna kommun, Stockholms län

TOVE BJÖRK

Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3295

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, t.ex. fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING OCH SYFTE.....	7
FORNLÄMNINGSMILJÖ OCH TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR.....	8
GENOMFÖRANDE	9
RESULTAT	10
REFERENSER	11
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	12
BILAGOR	13
Bilaga 1. Schaktbeskrivning	13

Figur 1. Undersökningsområdet på Terrängkartan. Skala 1:50 000, översikt i skala 1:600 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har genomfört en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning inom Sigtunas stadslager (L2015:2168/RAÄ Sigtuna 195:1) vid fastigheterna Klippan 7 och 21 i Sigtuna stad och kommun, Stockholms län. Vid undersökningen framkom i ett av schakten en rest efter en

möjlig mur, uppbyggd av rund natursten som låg i kompakt kalkstensbruk. Endast två skift återstod och muren går i öst–västlig riktning. Den eventuella muren har inte tagits bort i samband med schaktningsövervakningen.

INLEDNING OCH SYFTE

Under två dagar i augusti samt en dag i oktober 2019 har en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning utförts inom Sigtuna stadslager (L2015:2168/RAÄ Sigtuna 195:1) vid fastighet Klippan 7 samt 21. Schaktningsövervakningen utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län

(dnr 431–26566–2019). Anledning till arbetet var att Sigtuna vatten och renhållning AB skulle utföra underhållsarbete av VA-ledningar. Syftet med den arkeologiska undersökningen var att dokumentera de eventuella fornlämningar som framkom i samband med grävarbetet.

Figur 2. Schakten på Fastighetskartan. Skala 1:1 000, översikt i skala 1:30 000.

FORNÄMNINGSMILJÖ OCH TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

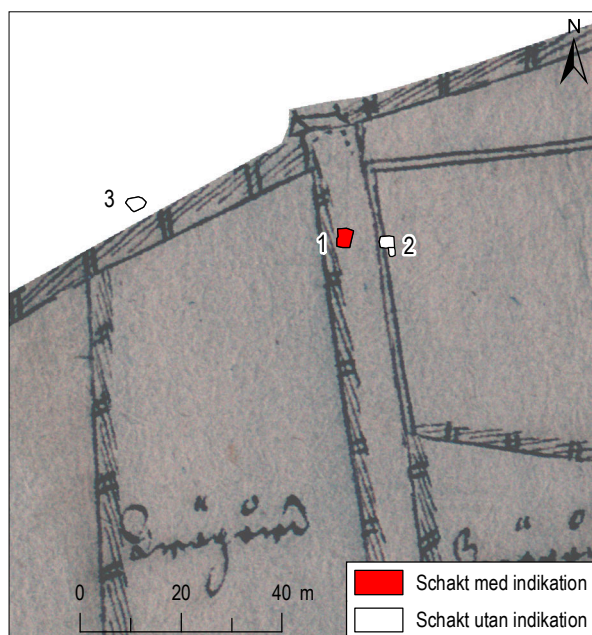
Området för schaktningsövervakningen ingår i Sigtuna stads medeltida stadslager, fornlämning (L2015:2168/RAÄ Sigtuna 195:1). Kulturlagrens tjocklek inom Sigtuna stadskärna varierar, men har närmast Stora Gatan uppmätts till cirka 3,5 meter.

Den äldsta kartan över Sigtuna stad är från 1600-talet och vid platsen för undersökningen syns ännu inga konstruktioner. Huvudsakligen utgör undersökningsområdet på 1600-talskartan av trädgårdar samt hägnader. På 1800-talskartan syns S:t Olofs kyrka samt vägar och tomtgränser. På båda kartor syns en väg i nord-sydlig riktning i vilken schakt 1 upptogs.

Platsen för de tre schakten är samtliga belägna strax väst om S:t Olofs kyrkoruin (L2015:3154/RAÄ Sigtuna 28:1) i Sigtuna stads norra del. Det finns

flera medeltida kyrkoruiner längst med Prästgatans sträckning och S:t Olof utgör en av dessa. Kyrkoruinens ålder är omtvistad, men att kyrkan stod på plats under 1100-talets början förefaller vara sannolik. S:t Olofs kyrka tros ha tillhört det gutniska handelsgillet (KMR: L2015:3154/RAÄ Sigtuna 28:1). Redan under 1500-talet stod kyrkan övergiven och började förfalla och har sedan dess utgjort en av ruin.

Det har tidigare (1955 samt 1975) i samband med markarbeten i Olofsgatan påträffats ett hundratal skelettgravar (Hedenstierna-Jonson 2006), varför det inför denna schaktningsövervakning fanns en möjlighet att ytterligare skelettgravar kunde påträffas. I samband med schaktningsarbete längs med Olofsgatan i kvarter Tullen har exempelvis flera barnskelett påträffats, vilka framkom när en rabatt skulle anläggas.

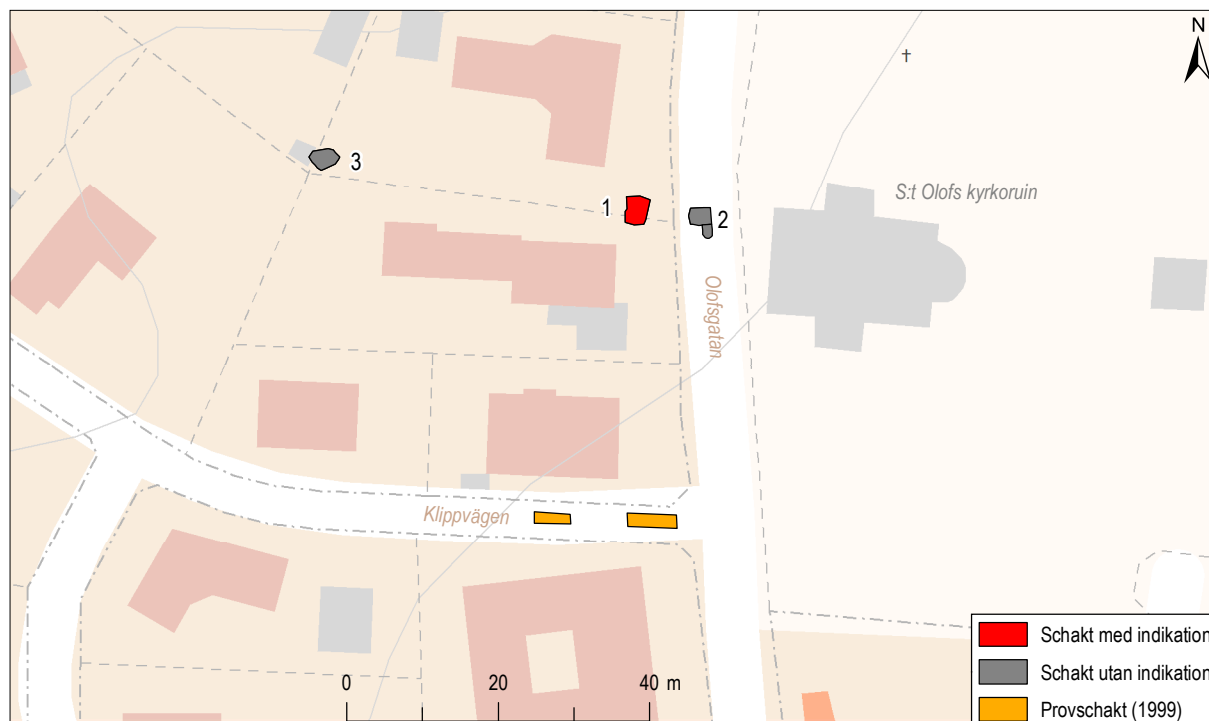
Figur 3. Schakten utmärkta på kartan från 1600-talet. Skala 1:1 500.

Figur 3. Schakten på en ägodelning från 1810. Skala 1:1 500.

1999 genomfördes en provundersökning i Klippvägen och två schakt upptogs (figur 5). I det västra av schakten framkom vid cirka 0,7 meters djup en kraftig packning bestående av 0,3–0,7 meter stora skarpkantade stenar tillsammans med tegelflis, pors-

lin och en kritpipa. I det östra schaktet påträffades vid cirka 1 meters djup småsten och kalkbruk. Lämningsarna tolkades som rester efter en äldre vägsträckning, dock inte medeltida (ibid).

Figur 5. Provschakten från 1999 i Klippvägen. Schakten är ungefärligt digitaliserade efter rapportkarta (Hedenstierna-Jonson 2006). Skala 1:1 000.

GENOMFÖRANDE

Fältarbetet utfördes av en arkeolog under två dagar i augusti 2019. Till hjälp vid schaktningsarbetet användes två grävmaskiner på 9 respektive 3 ton. Det första schaktet (1) grävdes inne på en tomt tillhörande fastigheten Klippan 21. Ett andra schakt (2) upptogs i Olofsgatan och ett tredje schakt (3) i tomtmark tillhörande fastigheten Klippan 7. På grund av begränsat utrymme där schakt 3 upptogs var en mindre grävmaskin nödvändig.

Schaktens utbredning, djup och innehåll samt konstruktionen i schakt 1 har fotats och beskrivits. Samtliga inmätningar gjordes med en RTK-GPS med en standardavvikelse på 0,02 meter i öppen terräng.

Figur 6. Översikt över undersökningsområde. I förgrunden syns schakt 2 i Olofsgatan. Bild från öster.

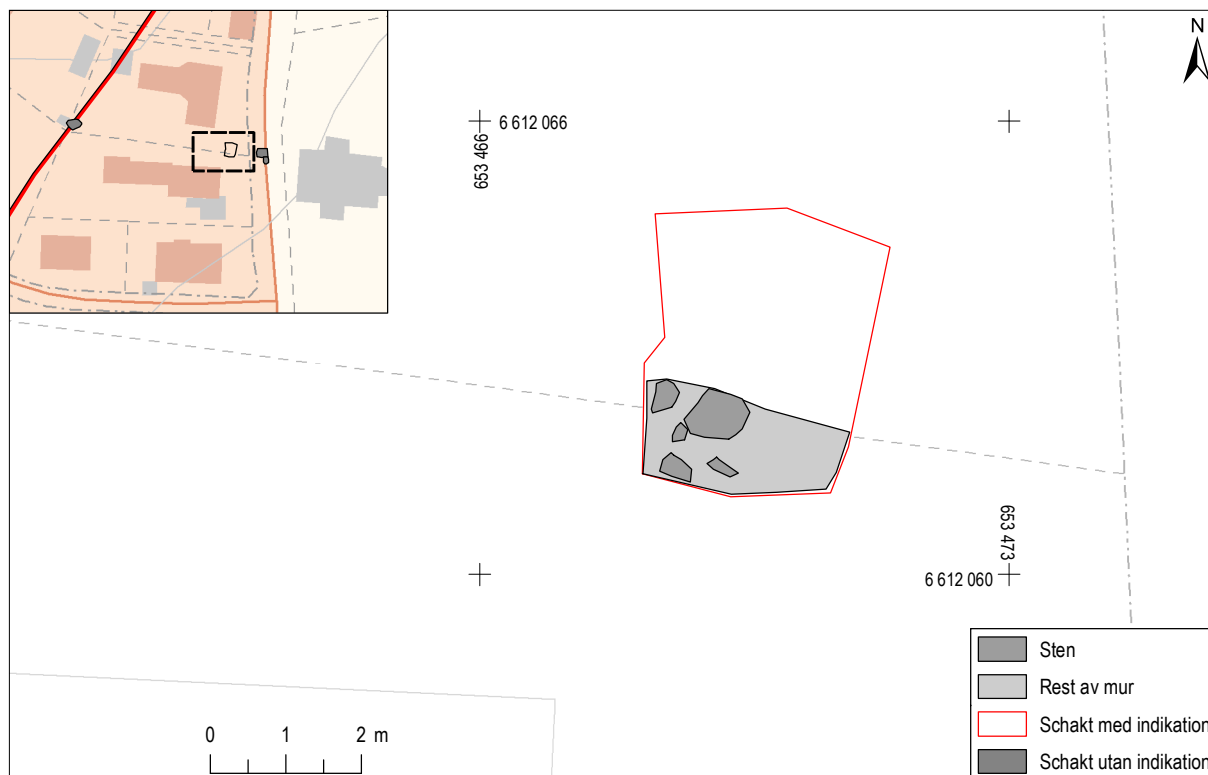
RESULTAT

Sammantaget upptogs tre schakt. Det första schaktet (1) upptogs i tomtrönsen mellan fastigheterna 7 och 21. Schaktet mätte cirka 3,7 x 2,5 meter. Under grössvålen fanns matjord och därefter blandade fyllnadsmaterial som sand, grus och sten. Cirka 2/3 av schaktet var stört efter tidigare ledningsarbeten ned till cirka 2 meters djup. Resterande del (södra delen) av schaktet var påverkat efter tidigare markarbeten ned till cirka 1 meters djup där en stenkonstruktion bestående av rundad natursten i kompakt kalkbruk framkom. Material och naturstenarnas placering indikerar att det kan röra sig om rester efter en möjlig mur. Två större stenar i konstruktionen mätte cirka 0,7 x 0,6 x 0,6 meter och några mindre stenar hade måtten 0,45 x 0,4 x 0,3 meter. Två skift natursten fanns kvar i konstruktionen vars orientering tyder på att den går i näst intill öst-västlig riktning. Muren är inte avgränsad utan fortsätter utanför schaktet. I det äldre kartmaterialet från 1600- och 1800-talen kan ses att den påträffade murresten är belägen i en

äldre vägsträckning (figur 3 och 4) och sannolikt innebär det att muren tillhör ett tidigare skede än vägen. Inga anläggningar har tagits bort i samband med schaktningsövervakningen Inga andra fynd påträffades.

Schakt 2, vilket mätte cirka 4,1 x 3,0 meter, grävdes i Olofsgatan och visade sig vara omrört från tidigare markarbeten. Fyllnadsmaterialet bestod av sand och grus direkt under asfalten. Vid cirka 2 meters djup framkom flera rör och ledningar. Ned till 2 meters djup framkom inga fynd eller anläggningar.

Schakt 3 mätte cirka 4 x 2,8 meter och upptogs i gräsmatta tillhörande fastighet Klippan 7. Schaktet var omrört från tidigare markarbeten. Två brunnslock framkom vid cirka 0,5 meters djup och grövre ledningar vid cirka 2 meters djup. Fyllnadsmaterialet bestod av matjord och därefter sand och grus. Inga fynd eller anläggningar framkom i schakt 3.

Figur 8. Naturstenar i kompakt kalkbruk, vilka utgör en möjlig murrest. Foto från väster.

REFERENSER

HEDENSTIERNA-JONSSON C. 2006. *Klippvägen–Olofsgatan, Sigtuna 1999*. Meddelande och rapporter från Sigtuna Museum nr 27.

Opublicerade källor:

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)

Äldre kartor från Lantmäteristyrelsens arkiv

A88-1:1 SIGTUNA STAD

Sigtuna stad, Stockholms län

Redovisning, årtal okänt (1600-tal)

Lantmätare: obekant

A88-1:5 SIGTUNA STAD

Sigtuna stad, Stockholms län

Ägodelning, 1810

Lantmätare: J. Granell

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	2019:3295
Länsstyrelsens dnr:	431-26566-2019
Länsstyrelsens beslutdatum:	2019-06-28
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen Stockholm
Uppdragsnummer i KMR:	201900774
Län:	Stockholm
Landskap:	Uppland
Kommun:	Sigtuna
Socken:	Sigtuna
Fastighetsbeteckning:	Klippan 7 samt 21
Berörda fornlämningar:	Lämningsnr: L2015:2168 Stadslager RAÄ-nr: Sigtuna 195:1
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Utförandetid, fältarbete:	19-20 augusti och 9 oktober 2019
Inmätningssystem:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare:	Tove Björk
Rapportansvarig:	Tove Björk
Fältarkeologer:	Tove Björk,
Planer och layout:	Medea Nyström Huuva
Kvalitetssäkring:	Marta Lindeberg
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

BILAGA 1. SCHAKTBESKRIVNING

Schakt	Mått m (L x B x H)	Beskrivning	Övrigt
1	3,7 x 2,5 x 2,0	Grässvål 0,05 m. Matjord 0,15 m. Fyllnadsmassor (sten, grus, sand) 1,8 m.	Murrest
2	4,1 x 3,0 x 2,0	Asfalt 0,1 m. Fyllnadsmassor (sten, sand och grus) 1,9 m.	Inga fynd
3	4,0 x 2,5 x 2,0	Grässvål 0,05 m. Matjord 0,1 m. Fyllnadsmassor (sten, jord, sand och grus) 1,85 m.	Inga fynd

Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3295